

Paul Hagu 65

Seto misjonär

Paul Hagu oktoobrikuise sünnipäeva (2. oktoober) puhul tasub taas hea sõnaga meelde tuletada, mida Paul meie kõigi ja eriti seto kultuuri heaks on teinud. Ootamatult on Pauli iga sinnamaale jõudnud, et iga viie aasta järel ilmuvad väarikates väljaannetes juubelikirjutised. Et ka *Mäetagustes* ilmus viie aasta eest Rein Saukase põhjalik ülevaade Pauli senisest tegevusest, on minu kirjutise eesmärgiks olla pigem emotsionaalne tervitus kui kõikehõlmav kokkuvõte sünnipäevalapse saavutustest.

Kui setodele perekonnanimede andjad Samuel Sommer ja Villem Ernits kutsusid ennast Setomaa apostliteks, siis Paul Hagust võiks kõnelda kui seto misjonärist. Tõepoolest kogu Pauli tegevus on olnud seotud seto kultuuri väsimatu tutvustamisega nii Eestis kui mujal maailmas. Uurimine, tutvustamine ja jagamine on Paulil nii hästi välja tulnud, et mitmedki tema legendaarseid loenguid külastanud on “seto usku” pöördunud. Tean, et “tavalistest” loengutest radikaalselt erinevat “Seto traditsiooni” külastati väikse hirmu ja hardusega kui haruldast pelgupaika. Pauli loengus istusid ikka kõrvuti kõige erinevamate erialade esindajad ning üritasid koos seto laulu laulda. Juba 1970. aastate lõpus alanud loengute lugemine ülikoolis ning eriti välitööpraktikate organiseerimine on valgustanud ja šokeerinud sadu noori inimesi. Ning pole filolooge, kes ei teaks, et Paul paneb lauldes mõnust silmad kinni! Seto teemadega tegelev akadeemiline järelkasv ning rohked seto laulu harrastajad näitavad, et seeme pole visatud viljatule pinnasele.

Alar Madissoni foto 2010.

Paul Hagu on folklorist, kelle tegevus ja uurimused pole jäänud kunagi ainult kabinetivaikusse, vaid on alati olnud kommuniqueerivad ja väljapoole suunatud. Paul pole kunagi kaotanud sidet oma kodumaaga ja kontakti oma uuritavatega. Tartus olek pole Pauli eestistanud, nagu ka *alma materi* kiviseinad pole Pauli suust tulevat seto laulu ega keelt summutanud. Paul on olnud ühelt poolt alandlik ja enesesetõmbunud töömees, kes on jätkuva usinusega enda jaoks läbi töötanud ja kirjeldanud Eesti Rahvaluule Arhiivis leiduvaid seto laule, jutte ja salvestisi, aga teisalt ka suur rahvamees, setode valgustaja ja seto kultuuri mõjutaja. Pauli tegevus on olnud masse kaasa tõmbav ning selle mõju seto kultuurile on äraarvamatult suur. Paul on olnud hiiglaslikuks muutunud Seto Kuningriigi traditsiooni väljamõtleva ja käimalükkaja, ta on seto rahvuseepose "Peko" uuestisünni initsieerija, ta on elu sisse puhunud seto hääbuvale meestelaulule ning tema Hurda *Setukeste laulude* jälgedes käivad seto laulude antoloogiad on täna kõigi laulvate setode riulil.

Kangekaelselt on Hao Paali ikka seto asju uurinud ja toonud unustuse hõlmast välja asju, mis on eesti folkloristikat mitmekesisistanud ja ka mujal maailmas tähelepanu äratanud. Seto naiste improvisatsioonide ja eeposte järjekindel tutvustamine ja publitseerimine on need tänaseks ajaloo prügikastist ja folkloristika ääremaalst tõstnud üheks kõige põnevamaks uurimisaineks ja paljusid uurijaid paeluvaks tekstikorpuseks. Peale selle, et Vabarna eeposte uuestiavastamine ja publitseerimine on toonud need folkloristide fookusse, on Paul Hagu teeneks ka see, et seto rahvas tunneb täna just tema publikatsioonide kaudu oma suurimaid laulikuid ja nende loomingut. Paul on vaatamata ninakirtsutustele sirge seljaga käinud teid, kus varem harva käidud, näiteks on ta põhjalikult tegelenud teiste folkloristide poolt põlatud Sommeri kogu kirjeldamise ja uurimisega ning Jaan Sandra muinasjuttude publitseerimisega. Pauli teadmised seto kultuurist on kaasasündinud ja põhjalikud ning kõik tema seto laulude teksti ja poeetika uuringud on alati olnud rikastatud suurepärase olustikulisel ning usundi- ja tavandilisel kontekstiga. Palju teavet seto olustikust, mille kättesaamiseks võõras uurija peaks tegema suuri uuringuid arhiivis või välitööl, on Paulil omast käest võtta. Näiteks Pauli mõrsjaitkude poeetika käsitus loob mängleva kergete "paljaste" arhiivitekstide ümber rohke ja põhjaliku kontekstilise teabe.

Seto folkloristi "kahepaikse" asend pole olnud kahtlemata ka Paulile kerge, kuid sellel pole lastud välja paista. Pauli sujuv uurija ja uuritava positsiooni vahetamine ning tema oskus kultuure ladusalt vastastiku tõlkida on võimaldanud edukat vahendamist ja misjonit. Soovin kõigi setode ja folkloristide poolt Paulile jätkuvat jõudu ja rohkeid avastusi arhiivis ja väljal.

Andreas Kalkun

Vanasõnakonverents Pariisis

29. juunist 2. juulini leidis Pariisis Diderot' ülikoolis aset rahvusvaheline vanasõnakonverents "All Roads leads to Paris Diderot" / Colloque Parémiologie – Tous les chemins mènent à Paris Diderot". Konverentsi korraldas koostöös fraseoloogia-uurijate ühendusega *Europhras* Diderot' ülikooli keelteosakond (UFR d'Études Interculturelles de Langues Appliquées) eesotsas Jean-Philippe Zouogbo'ga.

Võib julgelt väita, et sedavõrd suurejooneline ja laiahaardeline vanasõnauurijate kogunemine toimus esmakordselt – 120 osalejat Euroopast, Aasiast, Aafrikast, Põhja- ja Lõuna-Ameerikast. (Täpsema informatsiooni leiab kodulehelt aadressil <http://www.eila.univ-paris-diderot.fr/recherche/clillac/paremiologie2011/index>).

Konverentsi peaeesmärgiks oli eelkõige viia vanemad, juba tunnustust leidnud uurijad kokku noorte kraadiõppurite või just kraadi omandanud teadlastega.

Lisaks 87 ettekandele toimusid plenaarettekanded. Viis peaesinejat olid juba tunnustatud teadlased: Liibüast Chilukuri Bhuvaneshwar (University of Sebha, Proverbial Linguistics: Theory and Practice in the Karmik Linguistic Paradigm), Ameerika Ühendriikidest Wolfgang Mieder (University of Vermont, "Think Outside The Box" Origin, Nature, and Meaning of Modern Anglo-American Proverbs), Prantsusmaalt Georges Kleiber (Pour une classification sémantique des proverbes), Jean-René Admiral (Sagesse proverbiale et vérités parémiologiques) ja Jean-Claude Anscombe (Pour une classification linguistique des formes sentencieuses). Käsitleti olulisimateks peetavaid aspekte vanasõnade uurimises minevikust tänapäevani. Iseäranis tõstaksin esile W. Miederit, kes, keskendudes küll vanasõnaparoodiatele, toonitas, et seesugusedki tekstid on osaks traditsioonist, ning seega ei kujuta vanasõnad endast midagi minevikulist, vaid midagi, mida kasutatakse aktiivselt tänini.

Enamikus ettekannetest – nii inglise-, saksa-, prantsuse- kui hispaaniakeelsed – pühenduti vanasõnade kui folkloorsete lühitekstide loomusele ja nende kasutamisele eelkõige võrdlevalt, st toetudes kahe või enama keele ainesele (nt inglise-vene, saksa-vene, inglise-hispaania, prantsuse-rumeenia, saksa-araabia jne). Sealhulgas pärineb uurimismaterjal suuresti kirjandusest ja ajakirjandusest, seega kirjalikust keelekasutusest. Anti ka ülevaade koostööprojekti *SprichWort* arenguetapist. Tegemist on viie omavahel ajalooliselt seotud keele – saksa, sloveenia, slovakkia, tšehhi ja ungari – vanasõnaainese koondamisega ühtsesse andmepanka ning põhieesmärgiks sellise andmekogu kasutamine keeleõppes.

Konverentsi üks läbivaid teemasid oli vanasõna-uurimise teoreetiline raamistik. Püüti välja selgitada, millised oleksid uurimismeetodid, mis kõige paremini võimaldaksid käsitleda vanasõnalisi väljendeid teisenenud kultuurikeskkonnas. Ilmnes ka, et terminit *vanasõna* tavatsetakse käsitleda tunduvalt laiemalt kui on harjutud ehk tavamõistes, nt ei tehta kuigi teravat vahet vanasõnade ja vanasõnaliste kõnekäändude vahel, keskendudes pigem selliste ütluste kasutusolukordade iseloomustamisele. Vanasõnade funktsioonid on alati pakkunud uurijatele huvi, nüüdseks on seda temaatikat asunud uurima internetinäidete põhjal. Andmebaasiga tegelejate sõnul on probleemseimaks juhuks just tekstide vanasõnaline olemus – kas tegemist on tuntud vanasõna variandiga, pelga keelemänguga või juhusliku moodustisega. Sellest

lähtuvalt avaldati ka kriitilist arvamust, et ajakirjandustekstid ei ole keelekorpuste põhjal tehtavateks vanasõnauuringuteks piisavalt usaldusväärne materjal, sest sellised tekstid esindavad ühe inimese (ajakirjaniku) loomingulist lähenemist, mitte traditsiooni. Mitmekeelsete ainekogude puhul tõstatati aga juba tavapärase küsimus vastendamisest, kuna vastetena kaldutakse ikkagi esitama tekste, mis seda ei ole, paremal juhul on need pigem vanasõnalise ütluse variandid.

Kuna uurijateks on väga erinevate alade esindajad – nii lingvistid, folkloristid, kirjandusteadlased kui ka ajaloolased, psühholoogid ja pedagoogid –, siis võimaldavad seesugused laiahaardelised üritused tuua esile erinevaid lähenemisi ning aidata välja selgitada vaidlusaluseid kohti, ning ärgitavad otsima neile lahendusi.

Pariisi-konverents kinnitas veel kord, et vanasõnade uurimine on populaarne uurimisala. Mitte kitsalt ühe ala spetsialistidele, vaid märksa laiemalt. Kuigi neid napis sõnastuses sedastusi võidakse pidada oma aja äraelanud tarkusteks, on neis midagi, mis hoiab neid kasutuses. Seega on ka põhjust tulla kokku arutlema vanasõna kui uurimisobjekti üle. Järgmine parömioloogiakonverents toimub kahe aasta pärast seal-samas Diderot' ülikoolis.

Anneli Baran

Rahvusvaheline huumori suvekool Eesti Kirjandusmuuseumis

Aastal 2001 toimus Queensi ülikoolis Belfastis esimene huumoriuurimise suvekool. Sellega pani professor Willibald Ruch aluse traditsioonile, mis on väldanud juba 11 aastat. Igal aastal on uuel korraldajariigil ja -intitutsioonil au võõrustada huumori uurimisest huvitatud üliõpilasi ja uurijaid, kes soovivad osaleda tunnustatud akadeemilisel üritusel.

Seekordne ISS11 ehk *11th International Summer School and Symposium on Humour and Laughter: Theory, Research and Applications* toimus 15.–20. augustini Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis (vt ka <http://www.humoursummerschool.org/11/>). Korraldamise juures oli toeks Zürichi ülikool, kus töötab professor Willibald Ruch, ning ISS nõukogu, kuhu kuuluvad varasemate huumori suvekoolide korraldajad.

Nagu varasematelgi aastatel, oli ka seekordse kursuse eesmärgiks pakkuda sissejuhatavaid baasloenguid huumoriuurimisse ning nädala edenedes süveneda juba detailsemalt huumori ja naeru uurimisse nii teoreetilisest kui empiirilisest lähtepunktist. ISS11 ülesehitus oli võimalikult interdistsiplinaarne: lektorite akadeemiline taust varieerus psühholoogiast antropoloogiani, lingvistikast sotsioloogiani ja arvutiteadusest folkloristikani. Seejuures oli selleaastase suvekooli rõhk just kultuuriteoreetilisel võrdleval lähenemisel, ja nii mõnigi loeng süüvis huumori universaalsesse, kuid samas kultuurispetsiifilisse olemusse. Nädala jooksul toimus 28 loengut ja töö-

tuba, milles suvekooli esinema kutsutud kolmteist lektorit, neist kaks (professor Arvo Krikmann ja dotsent Anu Realo) Eestist, jagasid oma teadmisi levinud huumoriteooriatest ja uurimismeetoditest ning andsid igahommikuste metodoloogiasessioonide käigus hinnanguid hiljutistele uurimistulemuste valiidsusele. Et lektoreid oli kohal rohkem kui varasematel aastatel, varieerusid ka teemad ja lähenemised rohkem kui varem. Tuntuimad rahvusvahelise mainega teadlased olid professor Christie Davies (Readingi ülikool, Suurbritannia), professor Holger Kersten (Magdeburgi ülikool, Saksamaa), professor Alexander Kozintsev (Antropoloogia ja Etnoloogia Muuseum, Peterburi, Venemaa), kui nimetada vaid üksikuid.

Igal aastal võimaldatakse suvekoolis loenguid pidada ka *International Society for Humour Studies* (ISHS) noore teadlase preemia võitnud uurijal, kelleks seekord oli Birminghami ülikooli itaalia filoloogia doktorant Clare Watters. Tema värvikas loeng Itaalia püstijala (*stand-up*) komöödiast Berlusconi arvel andis inspiratsiooni paljudele kuulajatele, kelle hulgas oli nii mõnigi sellest huumorizanri uurimisest huvitatut. Suvekoolist osavõtjad said registreeruda varahommikustele kohtumistele lektoritega, kus oli võimalik silmast silma vestelda oma kraaditöö teemal või arutada metodoloogiaküsimusi oma ala asjatundjatega.

Loengute teemasid oli mitmesuguseid: ühest küljest mitmeid üldiseid ning tagapõhja tutvustavad loenguid nagu “What is humour? Etymology and taxonomic studies” (“Mis on huumor? Mõiste etümoloogia ja taksonoomia”, W. Ruch) ja “Funny business” (“Naljakas äri”, J. Morreall), teisalt aga väga spetsiifilised ja detailsed ning eelteadmisi nõudvad nagu “Can laughter make us happier? (“Kas naer muudab meid õnnelikumaks?”, A. Realo) ja “Jokes about particular sets of women: Mothers in law (wife’s mother), blondes, Jewish women, female car drivers and lesbians” (“Anekdoodid naistest: ämmadest (naise emast), blondiinidest, juuditariidest, naisautojuhtidest, ja lesbidest”, C. Davies). Huumoriuurimise praktilisemat külge tutvustasid kaks töötuba, millest esimene võimaldas tudengitel tutvuda keerdküsimusi koostava arvutiprogrammiga ning luua ise sarnase ülesehitusega nalju (“Build your own jokes”, “Kuidas koostada anekdoote”, G. Ritchie) ja teine kirjeldas meetodit, mille abil on võimalik näolihaste liikumist analüüsides väita, kas katses osalev inimene naudib stiimuliks olevat nalja tegelikult või naerab ainult n-ö viisakusest (“How to measure smiling and laughter”, “Kuidas mõõta naeratust ja naeru”, T. Platt ja W. Ruch). Vastukaja kõiki loengutele oli valdavalt positiivne ning elavad arutelud toimusid loengute vahel ajal, kohvipausidel ja isegi õhtuste sotsiaalsete ürituste käigus.

Seekordne suvekool oli erakordne selle poolest, et esimest korda kasutati õppevahendina videoloengu formaati. ISS suvekoolides, mis ilma eranditeta on toimunud Euroopas, on alati peaesinejana kutsutud ka üks või kaks lektorit USA ülikoolidest. Kulude piiramise ja lektorite arvu tõstmise mõttes oli videoloengu näol tegu õnnestunud eksperimendiga. Professor John Morreall (College of William and Mary, USA) pidas ekraanilt kolm loengut, millest esimene (“Funny business”) kirjeldas huumori kasutamise võimalusi koolides, haiglates, erafirmade töötajate koolitusel ja mujal. Loeng oli salvestatud videofailina kõvakettale, et vältida katkestusi, kui internetiühendus ebaõnnestub, ning seda sai ka järelvaadata Youtube’ist aadressil <http://www.youtube.com/watch?v=A3rqPfUkT1A&feature=related>. Individuaalseks nõustamiseks mõeldud sessioonid professor Morrealliga toimusid Skype’i vahendusel nädala jooksul pärast suvekooli. John Morrealli loeng on hea näide üsna üldisest sissejuha-

tusest ühte valdkondadest, millega huumoriuurijad tegelevad. Professor Morrealli loeng põhines kolmel väitel, mis tema senises uurimistöös on selgunud ning mida ta on kirjeldanud oma raamatus *Comic relief: The comprehensive psychology of humour* (2009): huumor tugevdab psüühilist ja füüsilist tervist, sest vähendab stressi; huumor soodustab vaimset paidlikkust (suutlikkust toime tulla muutuste, vigade, probleemidega); huumor on sotsiaalne "liim", mis ühendab inimesi, tekitab rühmakuuluvustunnet ning lahendab (töökaaslastega / klientidega jt-ga) tekkivaid konflikte juba eos. Lähtudes oma tulemustest ja võrreldes neid näidetega, rõhutas ta, et olukordade naljakuse tajumiseks on vaja tunda teatud distantsi toimuvaga. Sarnase tulemuseni on jõudnud ka psühholoogid Peter McGraw ja Caleb Warren (2011, ISHS konverentsietekanne Bostonis, MA, USA), kes leidsid, et nalja tajumiseks peab stiimulit hindama ühtaegu reeglitevastaseks/"valeks" ja vastuvõetavaks/"õigeks". Seejuures on vaimne või füüsiline distants (negatiivse) stiimuli tajumiseks naljana ühtaegu nii vajalik kui ka kontrollitav: inimese kalduvust näha asju distantsilt on võimalik treenida ja arendada. John Morreall võrdles siin ka meeste ja naiste huumorimeelt ja väitis, et meeste huumor on sageli võistluslikum, sarkastilisem, kriitilisem; see muudab stressiallika naljakana tajumise keerulisemaks ja teeb mehed stressile vastuvõtlikumaks. Kokkuvõttes ütles professor Morreall, et eduka ja stressivaba elu elamise saladus on enda isiku ja endaga toimuvate sündmuste mitte liiga tõsiselt võtmise kunstis, ja et see on õpitav.

Näitena teoreetilisemast loengust võib tuua professor Holger Kersteni etteaste suvekooli esimesel tööpäeval, milles Magdeburgi ülikooli amerikanistika professor andis ülevaate oma metauurimusest rahvusliku huumori mõiste ja selle ajaloo ning erinevate definitsioonide kohta. Rajades oma väited J. Berg Esenweini (1904) ja Elliott Oringi (2003) teooriatele, osutas ta kolmele järeldusele, mis neil kahel sajandi võrra lahus töötanud teadlasel on sarnased: esiteks: rahvuslik huumor on ühe rahvuse huumoritraditsioon; teiseks: seda mõistet kasutatakse ka ühe rahvuse huumoritehnikate ja -motiivide puhul; ja kolmandaks: see võtab kokku kultuurinormid ja reeglid, mis mingi rahvuse huumorikasutust kirjeldavad. Holger Kersten tõi näiteks briti, prantsuse ja ameerika huumori kohta käibivad (teaduslikud) väited, mis on läbi aegade nimetanud huumorimeelt oluliseks osaks rahvuslikust identiteedist. Süvaanalüüsis, mis tsiteeris Ameerika ja Kanada autorite arvamusi oma riigi rahvusliku huumori kohta, osutas ta faktile, et kuidas iganes ka huumorit defineeritakse, peetakse seda igal ajastul rahvust siduvaks ja identiteeti kujundavaks / täiendavaks faktoriks. Huumor soodustab rühmasidusust ja annab samas vahendi "teise" pilkamiseks, mõlemal juhul töötab see kaasa identiteediloomeprotsessis.

ISS11 suvekooli kuuend loengupäevast võttis osa 28 delegaati, kelle hulgas oli nii üliõpilasi, doktorante kui ka professionaale (arste, õpetajaid, lektoreid) Euroopast, Aasiast, Austraaliast ja Ameerikast. Akadeemiliste tagapõhjade mitmekesisus peegeldus ka loengujärgsetes diskussioonides, ning see tuli aruteludes ainult kasuks. Osavõtjatele oli kaaluka tähtsusega poolepäevane üliõpilastööde sümposium, kus sel aastal esines (koos posterettekannetega) 16 delegaati, kes tutvustasid oma tehtud tööd või uurimisplaane. Mouton de Gruyteri kirjastus pani välja neli autasu, mille vääriliseks osutusid Piret Voolaid ("*On the Relations between Joking Questions and Paremiology – Proverbs in the Service of Humour Creation*"); "Keerdküsimuste ja parömioloogia seostest – vanasõnad huumoriloomes", Tracey Platt ("*Differences of Duchenne*

smiles for those with fear of being laughed at”; “Duchenne’i naeratuse erinevused gelotofoobiaga inimestel”), Maria Goeth (“*Humour in Music*”; “Huumor muusikas”) ja Bastian Mayerhofer (“*Cognitive processes during belief revision in garden-path jokes: An ERP study*”; “Kognitiivsed protsessid arvamise ümberhindamisel “teeraja-naljade” puhul: ERP (endoskoopiline retrograadne pankreatograafia) uuring”).

Vähene aeg, mis loengutest üle jäi, kulus kultuuriüritustele, mille hulgas oli sel aastal avavastuvõtt (loengutega professor Willibald Ruchilt ja Peeter Tulvistelt ning kavaga folklooriansamblilt *Liinatsuraq*), püstijalakometi õhtu etteastetega professionaalsetelt koomikutelt ja suvekooli delegaatidelt, linnaekskursioon, pidulik õhtusöök botaanikaaias, ning kesköine lodjasõit Emajõel. ISS11 toimumine sai võimalikuks tänu mitmete fondide ja institutsioonide toetusele (kelle hulka kuulusid Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Kultuurkapital, Tartu Kultuurikapital, Saksamaa suursaatkond, Saksa kultuuriinstituut, Tartu linnavalitsus jt). Järgmine suvekool, ISS12, leiab aset Savonlinnas, Soomes, korraldajateks professor Seppo Knuuttila ja professor Pirjo Nuuttinen (vt ka <http://www.humoursummerschool.org/12/>).

Liisi Laineste

Eestlased Kanadas ja Siberis

Siberi eestlaste tutvustamispäeval Torontos

Siberi eestlaste uurijana olen viimase 20 aasta jooksul ikka ja jälle, seljakott seljas, Siberi poole teele asunud. Tänavu sügisel aga oli mul asja hoopis Kanada eestlaste suurimasse keskusse Torontosse. Põhjuse selleks andsid aga ikka Siberi eestlased.

Viimaste aastate vältel olen Eestis osalenud väliseesti arhiivide töörühmas, ning alates MTÜ Baltic Heritage Networgi (BaltHerNet) asutamisest 2008. aasta algul lõõnud kaasa ka selle töös. Nende raames korraldatud väliseesti suvekoolid ja konverentsid on olnud ühendavaks lüliks maailma eri paikades elavaile rahvuskaaslastele, eesti kultuurist ja ajaloost huvitatuile. Rootsi, Ameerika, Austraalia jt maade eestlastega suheldes sai mulle selgeks, et nad ei tea oma idapoolsetest rahvuskaaslastest suurt midagi. Ja muidugi on teadmatus vastastikune. Aga huvi oli tärpanud. Võrumaal, Kokel 2007. aasta väliseesti suvekoolis, kus pidasin ettekande Siberi eestlastest, esitati mulle veel järgnevatelgi päevadel siberlaste elu ja käekäigu kohta hulgaliselt küsimusi.

Tõepoolest, Venemaal, sealhulgas ka Siberis sündinud eestlasi, kes said väliseestlase staatuse alles paarkümmend aastat tagasi Eesti Vabariigi taastamise järel, ei tundnud kuigivõrd ka kodueestlased (vt Korb 2008: 40–41, Korb 2002: 150–151). Venemaalt vahetult Teise maailmasõja järel või ka hiljem Eestisse elama asunud, enamjaolt 19. sajandi keskpaigast kuni 20. sajandi alguseni väljarännanute järglased, püüdsid ise Eestis pigem oma päritolu varjata (vt Korb 2010: 334–335). Ei

saagi eeldada, et mujal maailmas elavad eestlased oma idapoolsete rahvuskaaslaste käekäiguga kursis oleksid. 1940. aastail Läände põgenenud eestlased aga jagunesid üldjuhul kahte leeri: need, kes suhtlesid okupeeritud Eestis elavate sugulastega ning need, kes vältisid isegi kokkupuutumist oma sugulastel külas käinud kaasmaalastega, pidades neid kommunistide käsilasteks (vt nt Kõiva 2003: 75–76).

Taastatud Eesti Vabariigi algusaegadel oli kodueestlaste huvi loomulikult suunatud Läänes elavatele rahvuskaaslastele, sealtpoolt tehti omakorda tutvumisreise Eestisse. Idapoolsed eestlased on huviorbiiti tõusnud viimasel kümnendil, seda ehk veidi ka Eesti Rahvaluule Arhiivi Siberi uurimismatkade ning nende põhjal valminud uurimuste, populaarteaduslike väljaannete, filmide ja näituste toel.

Siberis elas 2002. aastal veel umbes 11 400 eestlast. Eesti külakogukondi, osa neist päris väikesed, oli seal 20. ja 21. sajandi vahetusel alles umbes 40. Neist vanimad, tsaarivalitsuse ajal väljasaadetutest alguse saanud Siberi eestlaste kogukonnad, on püsinud 150–200 aastat, väljarännanute asutatud küladel on nüüdseks täitunud aastaid sada või veidi enam. Tänapäeval leiame üksjagu eestlasi ka Siberi linnadest, kuid sealsete külade elanikkond vananeb ja väheneb kiiresti.

2008. aasta lõpul valmis Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti Kunstiakadeemia ühistööna mahukas näitus “Siberi eestlased”, koostajad Anu Korb ja Kadri Viires. Sellele eelnes Eesti Kunstiakadeemia 30. soome-ugri uurimisreis, mis viis tudengid Siberi eestlaste juurde. Soovitsin välitööde organisaatorile ja juhile Kadri Viiresele külastada Krasnojarski krai lõunaosas asuvaid Ülem-Suetukki ja Ülem-Bulankat. Kõigist soome-ugri uurimisreisidest on kunstiakadeemia tudengeil valminud näitused. Sedakorda aga tekkis meil idee koostada suur ühishäitus, mis hõlmaks ka Eesti Rahvaluule Arhiivi varasemaid kogumiskäike. Esimene näitus Siberi eestlastest (koostaja Mari-Ann Rimmel) oli valminud 1997. aasta sügisel, kuid sestpeale on hulgaliselt lisandunud nii pildi- kui ka muud materjali.

Meie näituse koostamist toetasid Eesti Kultuurkapital ja kultuuriministerium, eksponeerimispinna leidsime Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis, Narva Muuseumis, Võru raamatukogus (väiksemas mahus) ning 2009. aastal ka Eesti Kirjandusmuuseumi saalis, kus samal ajal toimus BaltHerNeti konverents. 2010. aasta kevadel õnnestus toimetada näitus “Siberi eestlased” Venemaale Krasnojarski linna, kusjuures suureks abiks oli Eesti Vabariigi Suursaatkond Moskvas. Seda eksponeeriti Krasnojarski krai Teadusraamatukogu väliskirjanduse osakonnas ning hiljem Siberi setude asualal Haida külas (vn Haidak). Juba näituseprojekti kirjutades pidasime silmas võimalust, et näitus võiks jõuda ka Eestist väljapoole, tutvustamaks Siberi eestlasi nii idas kui ka läänes.

Kanada suurim linn Toronto tundus olevat Siberi näituse eksponeerimispaigana hea valik. 2006. aasta rahvaloenduse andmetel elas Kanadas 23 930 eestlast, neist umbes pooled Torontos või selle lähistel. Esimesed eesti asukad Kanadas olid aga sarnaselt Siberisse rännanud eestlastega põlluharijad, kes otsisid oma maad ja vabamat elu ning leidsid selle Lõuna-Albertas (Eestlased Kanadas 1975, Freedom... 2010: 14–38). Esimesed Kanada eesti kogukonnad olid väikesed ning polnud seetõttu jätkusuutlikud. Alles Teise maailmasõja järgsete põgenemistega jõudis Kanadasse suuremal arvul eestlasi, Eesti taasiseseisvumise eel ja järel on neid aina lisandunud (Mürk 2010: 342–343): õppima, tööle, niisama uudistama. Toronto, paljurahvuseline, põhiliselt ingliskeelne enam kui viie miljoni elanikuga linn, on tänaseks kujunenud

suurimaks väliseesti keskuseks. Siin on eestlastel näiteks Eesti Maja, Tartu kolledž (College), Eesti pank, kaks luteri kogudust, kultuuriklubid ja -ühendused, nädalaleht *Eesti Elu*. Viimane informeerib Toronto eestlasi eelseisvatest kultuurisündmustest ning avaldab operatiivselt kirjutisi toimunud ürituste kohta.

Väliseesti arhiivide töörühma ja BaltHerNeti eestvedaja Piret Noorhani on viimased kaks aastat töötanud Toronto Tartu kolledži eesti õppetöö keskuse peaarhiivarina. Kavas on välja ehitada Väliseesti Muuseum (VEMU), algatajaks kolledži esimene president, hea ärivaistuga Elmar Tampõld. Sealsed arhiiviruumid on nüüdseks remonditud, saali ja koridoridesse jäi suur väljapanekuteks sobiv pind. Näitusi on olnud juba üksjagu. Nii tekkis Piretil mõte, et kujunduslikult ja teostuselt suurepärase näitus "Siberi eestlased" võiks jõuda ka Torontosse ning sealt edasi teistesse Kanada keskustesse. Muidugi olime Kadriaga rõõmuga pari ning asusime tegutsema. Kõigepealt tuli näitus Venemaalt tagasi saada, meil puudusid ka ingliskeelsed tekstibännerid ja fotoallkirjad. Nende, ka uute näitusebuklettide trükiks tuli esmalt raha küsida. Abi saime Eesti Kultuurkapitalilt, Toronto Tartu kolledžilt ning Eesti Sihtkapitalilt Kanadas.

Vahepeal tekkis arusaamatusest ka tõrkeid: nimelt arvasid Kanada eestlased üsna üldiselt, et näitusega "Siberi eestlased" avaneb nende ees eestlaste Siberisse küüditamise lugu. Oldi üksjagu pettunud, kui kuuldi, et näitus räägib peamiselt oma maa saamise lootuses väljarännanute järglastest. Tekkis kahtlus, kas näitust, mis pole otseselt eestlaste kannatuslugu, üldse kohapeale tahetakse. Muide, Siberi eestlased ise liigitavad vähesed Teise maailmasõja päevist või küüditamise tagajärjel Siberi küladesse jäänud eestlased kindlalt Eestimaa eestlaste hulka. Siberi eestlase nimetuse pälvivad vaid Siberis sündinud ja põlvkondade vältel seal elanud. Siberist sõjajärgsel perioodil Eestimaale ümberasunud määratlevad end sageli ikka Siberi eestlastena.

Õnneks olin 2010. aasta lõpul valmis saanud Eesti asunduste sarja kuuluva raamatu *Siberi eestlaste elud ja lood*, mis tugineb Siberist tagasiöördunud eestlaste mälestustele ning toob üsna hästi välja ka Siberisse rännanute kannatusloo (enamlaste riigipööre, Venemaa kodusõda, repressioonid, kollektiviseerimine jm). Saatsin raamatu Torontosse ja jäin ootama edasist reaktsiooni. Kanada eestlaste ajalehes *Eesti Elu* ilmus Eerik Purje sulest raamatu tutvustus "Siberi siledam pale". Sellega oli Siberi eestlaste tutvustamine Torontos alanud.

Näituseteksti täiendamisel pidasin silmas potentsiaalseid vaatajaid, püüdsin Pireti soovitusel lähtuda Kanada eestlaste mõttemallist. Piret leidis õnneks kanada-eestlasest inglise keele toimetaja Alliki Arro, kellele olen väga tänulik. Kui bännerid trükitud said, oli firma AEC Logistics lahkesti nõus saadetise Kanadasse toimetama, kuid tolliformaalsustega nemad ei tegelenud. Paraku polnud asjaajamine Kanada tollis just lihtne, Piretit aitas tõhusalt Tartu kolledži raamatupidaja Linda Karuks.

Ise jõudsin punnil täis reisikotiga kohale umbes nädalajagu enne Siberi ürituste algust ning see aeg kulus kiiresti. Näituse bukletid said valmis vaid paar päeva enne ärasõitu, seetõttu pidin paratamatult esimesed sada ise kaasa tassima. Seitsmetunnine ajavahe põhjustas esmalt unetust. Tükk tegemist oli näituse ülespanekuga: kitsad koridorid ei võimaldanud kaasasolevaid riputuskonkse kasutada, tekstid-pildid tuli panna tihedalt vastu seinu, kuid enamik kinnitusvahendeid ei sobinud sealsete krobelist seintega. Suureks abiks oli siinjuures stoiliselt rahulik, osavate kätega

Anu Korb näituse “Siberi eestlased” avamisel Torontos. Taavi Tamtiku foto 2011.

Taavi Tamtik. Meile Piretiga jäi eeskätt otustada, kuhu mingi foto või tekst panna. Kolm suurt pilti ja kõik eestikeelsed bännerid said esialgu saali ning see moodustas Siberi üritustele sobilikku fooni. Ingliskeelsed bännerid ja ülejäänud fotod mahutasime koridoridesse. Vitriinidesse seadsime mulle Siberist kingitud kindaid-kapakaid, saadetud kirju ja Siberi eestlaste teemal ilmunud raamatuid.

Näituse “Siberi eestlased” avamine oli planeeritud 17. septembrile, Tartu kolledži 41. hooaja avaüritusele. Eelmisel päeval otsisime praeguse kolledži presidendi Jaan Meriga Torontos vene poode, et katta võimalikult siberipärast kohvilauda. Toronto põhjaosast leidsimegi poekese European Food, all venekeelne kiri “Dobroo požalovat!” Oma-

vaheline suhtlus käis poes põhiliselt vene keeles ning saime kõik vajaliku: pelmeenid, hapukoor, leib, barankad, präänikud, vene kommid. Pirukad ürituse tarvis küpsetati Eesti Maja köögis, lisaks olin kaasa toonud pudeli ehtsat Siberi viina, mida Jaan Meri kohapeal soovijaile pisikesest pitsist pakkus.

Dr Vello Sootsi mälestusloengu eestlaste väljarändest pidas keeleteadlane dr Raimo Raag Uppsala ülikoolist. Minu loeng Siberi eestlaste küladest toimus pärast vaheaega, selleks ajaks oldi jõutud ka näitusega tutvuda. Näitus jääb mõneks ajaks kolledži ruumidesse ning peaks sealt jõudma suurema avalikkuse ette Robartsi raamatukokku, edaspidi ka mitmetesse teistesse Kanada ja Ameerika eestlaste keskustesse.

Nädala vältel toimus veelgi Siberi eestlasi tutvustavaid üritusi. Eesti Maja Kristallsaalis näitasime Andres Korjuse filmi “Võera maade sees” (Exitfilm, 2005). Filmi Siberi eestlaste elust (sel on õnneks ingliskeelsed subtiitrid) jälgisid ka eesti kooliõpilased, kelle hulgast sugugi mitte kõik end eesti keeles kindlalt ei tunne. Õpilased leidsid filmi lõppedes, et Siberi külaelu on neile harjumuspärasest väga erinev. Täiskasvanud aga esitasid nii palju küsimusi, et teist kaasasolnud filmi me vaadata ei jõudnudki.

Ühel pärastlõunal rääkisin Siberi eestlaste eludest ja lugudest ka Ehatare ja Eesti Kodu rahvale. Jutuajamine venis osalejate huvi ja küsimuste tõttu kavatsust peaaegu poole pikemaks. Enim suutsin Toronto eestlasi üllatada, kui rääkisin Siberi eestlaste piirkondlikest keeleerinevustest. Siberi eesti külad jagunevad laias laastus põhja- ja lõunaeesti keelseteks. Sealsed põhjaeestlased üldjuhul lõunaeestlaste keelt ei mõista ja muidugi ka vastupidi. Eestikeelset kooliharidust pole põhiosa praegu Siberis elavatest eestlastest saanud, sest rahvuskoolid suleti sundkorras 1937. aastal, varsti pärast enamlaste võimuletulekut keelustati ka usu- ja luteri usk oli ema-

keelega tihedalt seotud. Eestlaste etniline rühm setud aga kuuluvad ajalooliselt vene mõjusfääri, nad on olnud õigeusu kiriku liikmed ning erinevad seetõttu teistest Siberi eestlastest veelgi rohkem. Eesti Vabariigi taastamise järel oli väiksel riigil muidki muresid, väliseesti keeleõppele hakati tõsisemalt mõtlema alles kümnekond aasta hiljem. Paljude Siberi Eesti kogukondade jaoks oli juba liiga hilja – need kogukonnad vananevad kiiresti. Siberis õpetatakse praegu eesti keelt vaid suurimas Siberi eestlaste külakoolis Ülem-Suetukis ja keelekursuste raames Krasnojarski Eesti Seltsis. Toronto eestlastele Siberi eestlaste keeolukorda iseloomustades tõin esile Krasnojarski Eesti Seltsis (muide, see on ainuke ametlikult registreeritud eesti selts Siberis!) valitseva keerulise keelesituatsiooni. Nimelt elab Krasnojarski kraisis umbes neli tuhat eestlast, neist Krasnojarski linnas umbes tuhat. Põhiosa linnaeestlastest on sündinud mõnes eesti külas, kuid kraisis on nii põhja- kui lõunaeesti keelekasutusega külad, sealhulgas ka setu külad. Igal külal oli ja on praegugi oma keelepruuk, lõuna- ja põhjaeesti murdeerinevused takistavad naabrite keelest arusaamist. Nii väidavad Krasnojarski kraisis põhjaeesti keelekasutusega küladest pärit eestlased, et nad tahaksid osaleda eesti seltsi töös, kui seal saaks suhelda emakeeles. Paraku on seltsis enamuses võru ja setu keele valdajad ning paljud neist eesti kirjakeelt ei oska. Nii jääb omavaheliseks suhtluskeeleks tihtipeale vene keel. Suurlinnas Torontos võivad sünnipaiga murdejooned kellegi kõnes küll inimese päritolu reeta (nt hiidlased, saarlased), kuid need ei takista kindlasti eestikeelset suhtlemist.

Minule endale pakkus suurima elamuse kohaliku lugemisteatri Ilutuli etendus (selle kohta vt Vaike Rannu 2011) minu koostatud ja toimetatud raamatu *Siberi eestlaste elud ja lood* põhjal (Eesti Kirjandusmuuseum, 2010, lavastuse käsikiri Piret Noorhani). Piret oli valinud välja neli lugu ja mõnda neist teiste tekstide abil täiendanud. Osalesin ka ühes proovis ning aitasin CD-antoloogias "Siberi eestlaste laulud" plaatidelt tekstide vahele sobivaid laule ja laulukatkeid valida. Üks näitlejaist, Kanadas sündinud Ellen, polnud kunagi vene keelt õppinud. Paraku tuli just tema tekstis rohkesti ette vene keelest pärit sõnu ja kohanimesid. Proovis oli ta nende häälda-

Lugemisteatri Ilutuli etendus Tartu kolledži saalis. Osalised vasakult: Eda Oja, Ellen Valter, Piret Noorhani (lavastuse käsikiri), Merli Tamtik ja Eerik Purje. Taavi Tamtiku foto 2011.

misega üksjagu hädas, etenduse ajaks oli kõik perfektselt omandatud. Publikut silmas pidades lisati tekstis esinevatele vene sõnadele eestikeelne tõlge. Kõik näitlejad (Ellen Valter, Eda Oja, Merli Tamtik ja Eerik Purje) suutsid nendesse lugudesse üllatavalt hästi sisse elada. Ka valgustaja ja helimehed täitsid oma osa auga, kogu etendus talletati videolindile.

Minu hinnangul täitis kogu ettevõtmine oma eesmärgi kuhjaga. Just emotsioon jääb meelde ning sedakaudu jõudis kuuldu-nähtu pärale. Vähetähtis polnud ka minu kohalolek, sest nii said osalejad võimaluse esitada Siberi eestlaste kohta küsimusi ja mina tutvusin Toronto eestlastega. Kaja Telmetile eriline tänu Niagaara elamise ning võimaluse eest tutvuda St Jacobi küla ja Farmer's marketiga. Mõned päevad hiljem Tallinnas rahvuskaaslaste II konverentsil Kanada eestlasi kohates oli tunne, nagu oleksime vanad head tuttavad.

Anu Korb

Kirjandus

Eestlased Kanadas I = Kurlents, Alfred (toim) 1975. *Eestlased Kanadas. Ajalooline koguteos*. Toronto: Kanada Eestlaste Ajaloo Komisjon.

Freedom... = Kiil, Dave & McClung, Eda (koost ja toim) 2010. *Freedom, Land, & Legacy. Alberta's Estonians 1899–2009*. Alberta: Alberta Estonian Heritage Society.

Korb, Anu 2010. Siberi eestlaste mälestused ja nende põhjal vormunud lood. Korb, Anu (koost, toim). *Siberi eestlaste elud ja lood*. Tartu: EKM Teaduskirjastus, lk 333–342.

Korb, Anu 2008. Remigration and telling about it: Stories of Estonians from Russia. *Folklore. Electronic Journal of Folklore* 39, lk 39–62 (<http://www.folklore.ee/folklore/vol39/korb.pdf> – 18. oktoober 2011).

Korb, Anu 2002. Eestlastest Vene Föderatsioonis 1990. aastail. Viikberg, Jüri (koost, toim). *Krimmi kogumik*. Konverentsi “140 aastat eestlust Krimmis” ettekanded (09.-10.09.2001). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, lk 150–164.

Kõiva, Mare 2003. Lugu suurest lumesajust. Rootiseestlaste lood nõukogude Eestist. *Mäetagused* 23, lk 56–94 (<http://www.folklore.ee/tagused/nr23/lumetorm1.pdf> – 18. oktoober 2011).

Mürk, Harry William 2010. Eesti keel, ei! Ehk eesti keel ja meel Kanadas. Praakli, Kristiina & Viikberg, Jüri (koost, toim). *Eestlased ja eesti keel välismaal*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, lk 341–360.

Purje, Eerik 2011. Siberi siledam pale. *Eesti Elu*, 18. veebruar (<http://www.eesti.ca/?op=article&articleid=31435> – 20. oktoober 2011).

Rannu, Vaike 2011. Omad, aga siiski võõrad. Siberi eestlaste elud ja lood – Lugemisteatri Ilutuli etendus. *Eesti Elu*, 29. september (<http://www.eesti.ca/?op=article&articleid=33624> – 20. oktoober 2011).

Kogumiskonverents “Eetika ja valikud”

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis on tavaks saanud igasügisene tagasivaat suvisetele kogumisretkedele, et anda ülevaadet uuest materjalist, kuid ka kogumistegevuse mõtestamiseks, tekkinud probleemide avamiseks ja metoodilisteks aruteludeks. 27. oktoobril Eesti Kirjandusmuuseumi saalis korraldatud konverentsil pöörati erilist tähelepanu kogumis- ja uurimistöoga seotud eetilistele normidele ja valikutele.

Rahvapärimuse, suulise ajaloo, keelekasutuse vmt koguja ja uurija peab oma töös lähtuma paljudest üldinimlikest ja ühiskonna kirjutamata normidest. Ühelt poolt kannustab kogujat-uurijat soov kirjeldada ümbritsevat võimalikult tõepäraselt, samas on ta sunnitud tegema oma töös nii eetikast kui ka ainevaldkonna normidest lähtuvaid valikuid. Oma valikud ja põhjendused on tegelikult ka esitajatel.

Astrid Tuisk ja Mari Sarv (Eesti Kirjandusmuuseum) arutlesid Eesti Rahvaluule Arhiivi Kullamaa välitööde põhjal frontaalse kogumistöö valikute üle. Arhiivi kogumistöös ei piirduta pelgalt ühe kitsa teemavaldkonnaga, vaid püütakse jäädvustada võimalikult kogu piirkonna pärimust. Valikuid mõjutab suuresti kogumistöö metoodika: palapõhine kogumistöö on valdavalt asendunud intervjuupõhise, toonitatakse nii küsituleja kui ka küsititava osatähtsust. Arvestada tuleb kogumistavasid, konkreetset küsitlussituatsiooni, tehnilisi ja ainelisi võimalusi, aga ka konkreetsete kogujate kitsamaid huve ja oskusi.

Eriliste valikukriteeriumide ees olid Tartu Ülikooli etnoloogia ja folkloristika üliõpilasi ühendava organisatsiooni Tartu Nefa rühma liikmed, kes pidid TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia tellimisel korraldama välitööd TÜ VKA vilistlaste, töötajate ja praeguste üliõpilaste hulgas, et kogutu põhjal saaks koostada artiklikogumiku. Ettekande koostajad Liis Reha ja Katre Koppel (Tartu Ülikool) keskendusid eetikaprobleemidele seoses informantide andmekaitse ja enesetsensuuriga.

Sama teemat jätkas Eda Pomozi (Budapesti Loränd Eötvösi nimeline Ülikool, Tartu Ülikool), toetudes osalusvaatluse kogemustele oma lähituttavate ja sugulaste hulgas. Kogujale lähedaste informantide puhul on oluline tajuda piire avaliku ja privaatsuse vahel.

Liisi Laanemets (Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia) kõrvutas oma ettekandes välitöö kogemusi Tallinna setude laulukoori Sõsarõ juures ja EMTA pärimusmuusika eriala tudengite välitöödel Kihnus möödunud suvel. Esimene neist oli suuresti osalusvaatlus, teine kätkes nii ette kokku lepitud kohtumisi, üritusi ja kontserte kui ka spontaanseid jutuaajamisi külaelanikega. Ettekande keskmes oli koguja kohalolek ja sekkumine ning sellest tulenevad eetilised ootused.

Jaan Sudaki ja Moon Meieri (Tartu Ülikool) ettekannet ajendasid kahel välitööretkel Kihnus saadud kogemused ja tekkinud küsimused uurija ja intervjuueeritava rollide, rolliootuste ning nende muutumise kohta.

Suulise pärimuse kogumise kõrval kasutatakse üha enam interneti võimalusi. Maili Pilt (Tartu Ülikool) uurib kogemuslugusid pere- ja suhtefoorumites. Neis foorumites kirjutatakse vägagi isiklikest asjust, millest tulenes küsimus *informeeritud nõusoleku vajalikkusest ja võimalikkusest*. Siingi kujunes peamiseks probleemiks piir avaliku ja privaatsuse vahel.

Omaette teema moodustasid välisekspeditsioonid oma spetsiifiliste, aga ka üldiste valikute ja problemaatikaga. Svetlana Karm (Eesti Rahva Muuseum) tutvustas Udmurdi ja Vepsa-Karjala ekspeditsioonide näitel erinevate asutuste ja erialade spetsialistide koostöövõimalusi. Tänapäevane museoloogiline ühistegevus Venemaa soome-ugri aladel eeldab eriti head koostööd ja kooskõlastamist kohalike kultuuri- ja teadusasutuste ning võimudega, kuna tegemist on kultuuriväärtustega, mille väljavedu on täpselt reglementeeritud. Kooperatsiooni teiste sarnaste huvide ja kogumispoliitikaga muuseumide või akadeemiliste institutsioonidega eeldab ka ICOMi eetikakoodeks (http://www.muuseum.ee/uploads/files/icom_eetikakoodeks.pdf).

Liilia Laaneman ja Juha-Matti Aronen (Tartu Ülikool) osalesid koos Tartu Ingerisoome Seltsi liikmetega välitöödel Lääne- ja Kesk-Ingeris. Lisaks kogumisele oli sõidul suur tähendus ka rühma liikmete identiteedi konstrueerimisele, kuna suuremale osale rühma liikmetest oli see esmakordne tutvumine piirkonnaga, kust pärinevad nende esivanemad. Valikute tegemisel tuli arvestada, et samal ajal oldi esineja ja koguja rollis. Lisaks tavalistele välitöödega seotud eetilistele küsimustele tuli ekspeditsioonil arvestada ka läänepoolse Ingerimaa piiritsooni staatusega ning sellest tulenevate reeglitega.

Lea Jürgenstein Tartu Ülikoolist on salvestanud ajavahemikus 2009–2011 Peterburi eestlaste keelekasutust. Kuna kõnelejad rääkisid kõige meelsamini oma elust, kujuneski usutlusest elulointervjuu. Informantide lugudest paistavad silma teemad, millel peatutakse pikemalt, samuti valdkonnad, millest mööda minnakse või mida rõhutatult välditakse.

Pärast ettekandeid avati Eda Kalmre (Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakond) Sõrvemaa esimeseks pärimuspäevaks 6. augustil 2011 koostatud näitus “Sõrvemaa paigad ja inimesed: vanu fotosid Eesti rahvaluule arhiivist”. Näituse koostamisel on kasutatud peale fotode ka pärimustekste ja folkloristide matkapäevikuid. Näituse kujundas Artur Kuus; selle alaline asukoht on Salme kultuurimajas.

Konverentsi toetas Eesti Kultuurkapital.

Ell Vahtramäe

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

22. septembril avas Akadeemilise Rahvaluule Seltsi 12. hooaja ettekandekoosolek, kus kuulati soome kasvatusteadlase Liisa Granbom-Herraneni ettekannet “Proverbs from childhood: what was accentuated in the early 20th century” (Lapsepõlve vanasõnad: millele pöörati tähelepanu 20. sajandi algul). Ettekandja interdistsiplinaarne käsitlus lähtus Soome Kirjanduse Seltsi (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura) rahvaluule arhiivi kogutud lapsepõlvemälestustest 1900. aastate algusest. Autor vaatles vanasõnu igapäevase elu osaks olevates nn pedagoogilistest juttudes (*kasvatuspuhe*;

pedagogical speech). Liisa Granbom-Herranen püüdis välja selgitada, kas pedagoogilises diskursuses kasutatakse vanasõnu põhitõdede õpetamiseks, puhtalt kasvatamiseks või on see lihtsalt traditsioon ilma mingi peidetud didaktilise eesmärgita. Lapsepõlve osaks olevad vanasõnad on sotsiokultuuri osa, mis aitavad üldistada inimesi, juhtumeid ja tundeid, mis ühtlustuvad mälestustes. Valitud näitetekstide najal selgus, et vanasõnu tõlgendatakse ja kasutatakse nii, nagu neist on lapsepõlves aru saadud. Mälestustes on oluline eelkõige vanasõna ja jutu konteksti loomine, kunagi kuulnud jutuga kaasnenud tunnete ja mõtete edasiandmine. Küsimus ongi sagedamini selles, kuidas keegi ise koges vanasõna, mitte kuidas seda näiteks kirjanduses kasutatakse või seletatakse.

27. oktoobril olid ARSi kogumiskonverentsil “Eetika ja valikud” tähelepanu all kogumis- ja uurimistööga seotud eetilised normid ja valikud. Konverentsi toetas Eesti Kultuurkapital.

25. novembril kavas Marju Kõivupuu ettekanne “Siirdeühiskonna siirderiitused”, mis keskendus lähimineviku ja kaasaja üleminekuriitustele, nende funktsioonidele ja lähtekohtadele.

Postsotsialistlike siirdeühiskondi iseloomustab paralleelsete sümboolite, väärtuste ja identiteetide süsteem, mis on tingitud uue (lääneliku) ja vana (nõukoguliku) segunemisest. Siirderiituste iseloomu määrab ka suuresti nende paiknemine religioossuse-ilmalikkuse teljel. Siirderiitused – olgu nad läbi viidud religioosel, sotsiaalsel või meelelahutuslikul eesmärgil – väljendavad vajadust märgistada inimese muutuvat olukorda.

Ell Vahtramäe

Eesti Rahvaluule Arhiivis

Suvel oli ERA trepigaleriis vaadata Mari-Ann Rimmeli näitus “Ööloomad ja päevalilled”, eksponeeriti õlimaale suvedest 2000–2010.

23. septembril tähistati ERA aastapäeva (24. september) küünalde süütamisega endiste töötajate haudadel Raadi ja Pauluse kalmistutel. Sama päeva õhtul toimus ERA eestvedamisel (Astrid Tuisk) Eesti Kirjandusmuuseumis esmakordselt teadlaste öö. Toimusid loengud ning lasteprogramm, näha sai mitut näitust ning EKMi väljaandeid võis osta soodushinnaga.

8. oktoobril Eesti Kirjandusmuuseumi ja Tartu Ülikooli muinasjuttude uurimise töörühm ning Obinita Seto Muuseumitarõ korraldasid Obinitas seminari “Seto muinasjutud ja Lutsimaa pühakud“. Esinesid Moon Meier (Terje Lillmaa seto jutuvestjana), Andreas Kalkun (Pühä Maarja ja seto identiteet. Jumalaema kohast seto juttudes), Risto Järv (Muinasjutt “Ussi naine” (ATU 425M)), Mairi Kaasik (Muinasjutt “Upa pite taivahe” (Ee 328C*)), Kärri Toomeos-Orglaan (Rahvajutuväljaanded veebis: vajadus ja/või võimalus), Inge Annom (Paulopriit Voolaine ja Lutsimaa). Kuulajatele jutustas lugusid Terje Lillmaa.

Esitleti ka veebiväljaannet “Pühakud ja vägimehed. Muinasjutte Lutsi maarahvalt ja nende naabritelt”. Väljaanne põhineb peamiselt Paulopriit Voolaine Lätimaalt, Ludza maakonnast 1920.–30. aastatel kogutud materjalil. Veebiväljaanne sisaldab nii Lutsimaa eestlaste kui selle multikultuurse piirkonna teiste rahvaste muinasjutte.

17. oktoobril andis ERRSi TeateTantsu projektijuht Eero Kiipli rahvaluulearhiivile üle augustis toimunud ürituse ajal kogutud üle 140 mälupulga, millele rahvatantsurühmad olid salvestanud ERA juhendi järgi rühmapärimust, foto- ja videomaterjale. Detsembriks oli arhiivi kogunenud 160 mälupulka, kogumahu 77,4 GB.

10. ja 11. novembril osalesid ERA töötajad Joensuu välitöödeseminaril “Kenttätutkimuksen ja keruun haasteet tämän päivän perinteentutkimuksessa”, mille korraldasid Ida-Soome Ülikool, SKSi rahvaluulearhiiv ja Joensuu pärimusarhiiv. Ettekandega “Paljonko on tarpeeksi?” Kenttätöyt ja tallennetun aineiston arkistointi Viron kirjallisuusmuseossa” esines Risto Järv. Seminarile lisaks tutvuti põhjalikult SKSi rahvaluulearhiivi Joensuu osakonnaga (*Joensuun perinnearkisto*).

29. ja 30. novembril tähistati Toomel Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis rahvusvahelise sümpoosioniga “Traditional and Literary Epics of the World: Textuality, Authorship, Identity” Eesti rahvuseepose *Kalevipoeg* 150. aastapäeva, ERA oli selle kaaskorraldaja.

Ave Tupits

EKM folkloristikaosakonnas

6. augustil esines Eda Kalmre konverentsil “Läänemere isandatest tänaseni – sõrulase tee muutuv asargipäevas” ettekandega “Kirjandusmuuseumi töömailt: kogumisetked Sõrvemaale”. Sõrvemaa esimesel pärimuspäeval avati Salme rahvamajas Eda Kalmre koostatud näitus “Sõrvemaa paigad ja inimesed” (kujundanud Artur Kuus).

15.–20. augustini Eesti Kirjandusmuuseumis rahvusvaheline huumori suvekool. Teave ja kava <http://humoursummerschool.org/11/index.html>.

17.–26. septembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Evoras (Portugal) Euroopa astronoomiaühingu (SEAC) 19. kongressil “Stars and Stones: Voyages in Archaeoastronomy and Cultural Astronomy – A meeting of different worlds”.

23. septembril üleeuroopalise teadlaste öö üritused esimest korda ka Eesti Kirjandusmuuseumis. Osakonda esindasid Reet Hiiemäe loenguga “Taevasest teenäitajast tarbimismaailma sõnumitoojaks: inglite kujutamisest reklaamis” ning Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov fotonäitusega “Surva”. Perniku rahvusvaheline maskeerimisfestival Surva on suurim seda tüüpi sündmus Balkani poolsaarel, kus olulisel kohal on loomamaskid. Näitus annab läbilõike tänastest maskeerimistavadest 19. maskeerimisfestivalil. Surva festivali on Pernikus peetud alates 1966. aastast. Vt ka www.surva.org.

6. oktoobril toimus Tartu Ülikooli Narva Kolledžis alusharidusõpetajatele eesti keeleõppe koolitusseminar “A-B, hakka pähe! Mängust keeleni ja keelest mänguni”, et analüüsida erinevaid võimalusi eesti keele õpetamisel lasteaias ja tutvustada kultuuripärandi ja folkloori kasutusvõimalusi. Folkloristidest esinesid Eda Kalmre (laste hirmutamise ja hirmujuttudest) ja Piret Voolaid (lasteaiapärimuse kogumisest ja uurimisest).

8.–19. oktoobrini oli Anneli Baran välitöödel Ida-Saaremaa ja Muhumaa koolides (projekt “Saaremaa ja Muhumaa koolinoorte fraseoloogia-alane küsitlus”) Kultuuriministeeriumi toetusprogrammi “Saarte pärimuslik kultuurikeskkond 2011–2014” raames.

12.–16. oktoobrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Szegedi Ülikooli etnoloogia ja kultuuriantropoloogia osakonna korraldatud konverentsil “Heroes and Celebrities in Central and Eastern Europe”.

13.–17. oktoobrini osalesid Renata Sõukand ja Raivo Kalle Ungaris, Királyréti, Börzsöny mägede südames Ida-Euroopa etnobioloogide teisel kohtumisel. Põhjalikumalt on seminarist kirjutanud Anna Varga ja Zsolt Molnár (<http://ethnobiology.net/conference-and-workshop-reports-2/#EEE2>). Raivo Kalle osavõttu rahastas Euroopa Sotsiaalfond DoRa programmi raames.

27.–30. oktoobrini osales Mare Kõiva Moskvas rahvusvahelise jutu-uurijate ühingu (International Society for Folk Narrative Research’s – ISFNR) loitsusid käsitleva töörühma Committee on Charms, Charmers and Charming peakomitee töökoosolekul ja konverentsil “Oral Charms in Structural and Comparative Light”.

28. ja 29. oktoobril toimus Poolas Krosnos Poola-Eesti projektiseminar “Creativity and Tradition in Polish and Estonian Cultural Communication”, mille tulemusena valmib paralleeluuringuid sisaldav väljaanne. Eesti teadlastest tutvustasid oma uurimusi Eve Annuk, Anneli Baran, Risto Järv, Mare Kalda, Eda Kalmre, Arvo Krikmann, Mare Kõiva, Liisi Laineste, Maarja Lõhmus, Indrek Ojam, Ilona Piirimägi, Martin Rebane ja Piret Voolaid.

6.–15. novembrini osalesid Anneli Baran ja Piret Voolaid Lõuna-Portugalis Taviras viiendal vanasõnade uurimise alasel teadusüritusel “Interdisciplinary Colloquium on Proverb”, mille korraldas Rahvusvaheline Parömiologia Assotsiatsioon (International Association of Paremiology, AIP-IAP).

8.–10. novembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Sloveenia TA Sloveenia Etnoloogia Instituudi 60. aastapäeva puhul Ljubljanas (Sloveenia) toimunud rahvusvahelisel konverentsil “and Cultural Heritage: Honoring the Sixtieth Anniversary of the ZRC SAZU Institute of Slovenian Ethnology”.

10.–14. novembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Ljubljanas SIEF töörühma “The Ritual Year” 7. konverentsil “Researchers, Performance, Researcher Co-Designing Heritage, Co-Designing Performance”.

10. ja 11. novembril osales Eda Kalmre Joensuu välitöödeseminaril “Kenttätutkimuksen ja keruun haasteet tämän päivän perinteentutkimuksessa”, mille korraldasid Ida-Soome Ülikool, SKSi rahvaluulearhiiv ja Joensuu pärimusarhiiv.

15. novembril pidas Mare Kõiva sarjas “Euroopa mütoloogiad” Ljubljana Ülikoolis loengu “Estonian Folk Prophets.”

17. ja 18. novembril Eesti Kirjandusmuuseumis ja Eesti Rahva Muuseumis koolitusseminar “A-B, hakka pähe! Kui ei hakka, lükkan takka!”, mille eesmärk oli analüüsida eesti keele rolli emakeelepõhiste kultuuriväärtuste kujundamisel, keskendudes alushariduse keeleõppele. Seminari korraldasid Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahva Muuseumi Sõprade Selts, Emakeele Selts. Osakonda esindasid loengutega Asta Õim (Kujundi roll emakeele omandamisel), Piret Voolaid (*Ussa-pussa, ussa-maru, sina oled mängus karu!* Lasteaiapärimuse kogumisvõistlus 2011), Eda Kalmre (Hirmust, hirmutamistest ja hirmujuttudest), Piret Voolaid ja Astrid Tuisk (Liisklugemised ja lõbusad riimid lastepärimuses).

25. ja 26. novembril esines Asta Õim Luxembourgis keelepäevadel kahe ettekandega: “Metafoorid, mille järgi me elame” ja “Metafoorid keelearengus”.

28. novembril korraldasid Mare Kõiva, Liisa Vesik ja Renata Sõukand Eesti Kirjandusmuuseumis 8. interdistsiplinaarse konverentsi “Medica: Medical Pluralism in the Era of Digimodernism”. Üks sektsioonidest vaatles uusreligioosseid tervendamisi ja šamanismi. Sõna said oma ala kuulsad uurijad: Rahvusvahelise Šamanismi Uurimise Seltsi president, usundiurija Mihály Hoppál; linnašamanismi ja uusšamanistlike liikumiste asjatundja Valentina Haritonova ja tuntud nanai šamanismi spetsialist Tatjana Bulgakova. Käsitleti ka keskaja ja varauusaja loitse, rahvaarste, arstiteaduse kujunemisi (Kaarina Rein, Mare Kõiva, Svetlana Tsonkova). Kristiina Johanson rääkis arheoloogide leitud muistsetest raviesemetest. Lähemalt <http://www.folklore.ee/ri/fo/konve/medicaVIII/>.

28.–30. novembrini osales Eda Kalmre kaaskorraldajana Vilniuses Leedu Kultuuriringute Instituudi korraldatud rahvusvahelisel konverentsil “Cultural Research in the 21st Century: Heritage, Identities and New Rhetoric” ettekandega “About the Folklore Process: On the Example of the Sõrve Peninsula”.

29. ja 30. novembril tähistati Toomel Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis rahvusvahelise sümposiumiga “Traditional and Literary Epics of the World: Textuality, Authorship, Identity” Eesti rahvuseepose *Kalevipoeg* 150. aastapäeva.

Eesti eeposest *Kalevipoeg* lähtuvaid käsitlusi oli sümposiumil üle kümne, neid täiendasid ungari, soome, läti, setu, mordva, nanai, šori, serbia, khasi ja manipuri eeposte traditsiooni huvitavad analüüsinäited. Konverentsi kava <http://www.folklore.ee/events/epics2011/>. Sümposiumi korraldasid Eesti Kirjandusmuuseum, Tartu Ülikooli kultuuriteaduste ja kunstide instituut ning Kultuuriteooria tippkeskus Euroopa Liidu Euroopa Regionaalarengu Fondi toel. Konverentsi läbiviimisele aitasid folkloristika osakonnast kaasa Mare Kalda, Maris Kuperjanov, Katre Kikas ja Mare Kõiva.

4.–13. detsembrini viibisid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Eesti-Bulgaaria TA bilateraalse projekti raames Bulgaarias välitöödel (küsitlused lokaalse ajaloo kajastamisest, kloostritest kui traditsioonide sõlmpunktidest, arheoastronoomilistest monumentidest, tähtpäevakombestikust).

14.–16. detsembrini toimus Birminghamis TAG aastakonverents “Terms and Concepts in archaeology of religion”. Tõnno Jonuks tegi ettekande koos Ester Orasega Cambridge ülikoolist ja Kristiina Johansoniga Tartu Ülikoolist.

15. detsembril osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov kahepoolse projekti arutelul ja lõpparuande kinnitamisel Sofias (koostöö Bulgaaria TA Etnoloogia ja Folkloristika instituudi ja Etnograafia Muuseumiga).

21. ja 22. detsembril osales osakond Eesti Kirjandusmuuseumi Kreutzwaldi päeval, mis tänava olid pühendatud Kreutzwaldi enese loomingule ja tõlkimisele. Rahvaluulepäeval esinesid Reet Hiiemäe, Märt Läänemets, Vladimir Sazonov, Heinike Heinsoo, Enn Ernits, Sirje Kupp-Sazonov, Renata Sõukand ja Raivo Kalle, Mare Kõiva ja Anu Korb.

Teisipäevaseminarid

13. septembril oli sügishooaja esimese teisipäevaseminariteemaks “Vanasõnad SMSides – vanad sõnad, uus kontekst”. Osakonna külaliskuuri Liisa Granbom-Herranen arutles, kuidas vanasõnad elustuvad moodsa tehnoloogia abil, ning kuidas kasutatakse ja tõlgendatakse Soomes vanasõnu argikeelses igapäevasuhtluses.

5. oktoobril (erandina kolmapäeval) oli seminari külaliseks Vene Riiklikust Humanitaarülikoolist Aleksandra Arhipova, kes pidas 16. septembrist 3. oktoobrini Tartu Ülikoolis loengukursuse võimu antropoloogiast. Seminaris rääkis ta põhiliselt vene folkloristika uutest joontest.

18. oktoobril olid vaatluse all udmurdi loitsud. Tartu Ülikooli folkloristikadoktorant Ekaterina Tširkova pidas ettekande udmurdi loitsude kogumis- ja uurimisloost ning klassifitseerimisest. Samuti rääkis ta lähemalt paganlikest palvetest ja ravimisloitsudest ning nende lausujatest.

22. novembril oli kõne all fraseologismide visualiseerimine. Fraseoloogia puhul on tavaks saanud rääkida motivatsioonist, st millestki, mis tagab fraseologismi mõistmise. Üheks selliseks “abivahendiks” võib teiste seas pidada ka kujundliku väljendi nn sisu visuaalset kujutamist. Internetikeskkonnas levivad meelelahutusliku eesmärgiga demotivaatorid, mis ühendavad endas kujundliku keelekasutuse, visualiseerimise ja huumori. Anneli Baran tegi sissevaate selle ilmingu esinemisse Eesti näitel.

28. novembril (erandina esmaspäeval) sai kuulata Dmitri Funki ettekannet Siberi väikerahvaste folklooritekstide elektroonilisest korpusest, selle koostamis põhimõtetest ja struktuurist. Tutvustatud andmekogu aluseks on šori, teleuudi ja evengi materjalid.

6. detsembril arutles Reet Hiimäe teemal “Vormelid ja narratiivid peomuljete jagamise saidi eileklubis.com materjalis”. Klubielu kajastusi jälgides tekkis Reedal palju küsimusi. Milliste elamus kirjelduste kaudu defineerib end nn peoloom ja kuidas kujuneb saidisisene traditsioon? Milliste vormelite ja reaktsioonide abil luuakse kuuluvustunnet ja konstrueeritakse identiteeti? Kuidas mugandatakse tegelike sündmuste kirjeldused traditsioonilisteks arratiivielementideks ja esitatakse traditsioonilist jutuvara (nt anekdoote) isiklike elamustena? Milliseid korduvaid kõnekujundeid eelistatakse?

13. detsembril tutvustas Nikolai Kuznetsov Anna-Leena Siikala ja Oleg Ulyashevi värsket raamatut *Hidden Rituals and Public Performances: Traditions and Belonging among the Post-Soviet Khanty, Komi and Udmurts* (2011). Teose komidest kõnelevale osale keskendudes tutvustas ta, kuidas autorid analüüsivad traditsioonide taaselustamist ja püüavad välitöödel kogutud materjali põhjal näidata, mida kujutavad endast komi folkloorikollektiivid.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

16. septembrist 3. oktoobrini vältas dr Aleksandra Arhipova (Venemaa Riiklik Humanitaarülikool) loengukursus “Anthropology of the Power: Six Popular Soviet Myths About the Leader”.

10. oktoobril pidas dr Meenaxi Barkataki-Ruscheweyh Göttingenist Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi kõnekoosolekul loengu “What is not strictly forbidden is allowed: the dynamics of religious accommodation amongst the Tangsa in Northeast India”.

20.–22. oktoobrini toimus Tartu Ülikoolis tippkeskuse IV sügiskonverents “Things in Culture, Culture in Things”. Konverentsi programm sisaldas prof Valter Langi avaettekannet; 4 plenaarettekannet; 10 paralleelset ettekannete sessiooni ning konverentsi lõpetamist moderaatorite poolsete kokkuvõtete ja publitseerimiskavadega. Konverentsi öhtuprogrammi raames vaadati 21. oktoobril filmi “Lotmani maailm”, sissejuhatuse tegi filmi stsenaarist Rein Pakk.

4. novembril osaleti Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi aastakonverentsil “Vormelid ja tehnikad religioonis”.

15. novembril pidas Kesk-Euroopa Ülikooli (Budapest) doktorant Svetlana Tsonkova Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi ettekandekoosoleku raames ettekande “The Formulaic Language of Bulgarian Charms: Verbal Magic Techniques in the Dialogue with the Supernatural”.

29. ja 30. novembril rahvusvaheline sümposium “Traditional and Literary Epics of the World: Textuality, Authorship, Identity. The Kalevipoeg 150”, mille korraldasid Kultuuriteooria tippkeskus, kirjandusmuuseum ning TÜ kultuuriteaduste ja kunstide instituut.

9. ja 10. detsembril kultuuriteaduste ja kunstide doktorikooli intensiivseminar teadmiste produktsioonist Tartu Ülikoolis: “Analysis of knowledge production in the context of (national) heritage scholarship”.

12. detsembril pidas Ambrož Kvartič (Ljubljana ülikool, Sloveenia) TÜ eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas loengu “Vanishing hitchhiker and its context: a case study from Slovenia” (Tänapäeva muistend haihtuvast hääletajast ja selle kontekst: Sloveenia juhtumi analüüs).

Kaitstud doktoritööd

Andreas Kalkun (30.05.2011) *Seto laul eesti folkloristika ajaloos. Lisandusi representatsiooniloole* (Seto singing culture in studies of Estonian folklore: A supplement to the history of representation). Juhendaja prof Kristin Kuutma; oponendid prof Tiina Ann Kirss (Tallinna Ülikool) ja prof Thomas A. Dubois (University of Wisconsin/Madison, USA).

Liina Paaes (30.05.2011) *Kurtide nimepärimuse aspekte: puudelisuse ja kurdisolemise folkloristlik uurimus* (Aspects of Deaf name lore: A folkloristic study of disability and deafhood). Juhendaja dots Tiiu Jaago; oponent dr Päivi Rainò (HUMAK, University of Applied Sciences, Helsinki).

Lillia Laaneman

NEWS IN BRIEF

Paul Hagu 65

Andreas Kalkun writes about Paul Hagu, assistant professor of Estonian and comparative folklore at the Institute of Cultural Research and Fine Arts, University of Tartu, who celebrated his 65th birthday on the 2nd of October.

A Paremiology Conference in Paris

Anneli Baran introduces the paremiology conference held in Paris from the 29th of June until the 2nd of July.

Summer school of the international humour in the Estonian Literary Museum

Liisi Laineste gives a review of *International Summer School and Symposium on Humour and Laughter: Theory, Research and Applications* (ISS11) held from the 15th until the 20th August.

Estonians in Canada and Siberia

Anu Korb writes about the introduction week of Siberian Estonians in Toronto.

Collection conference “Ethics and choices”

Ell Vahtramäe writes about the conference organised by the Academic Folklore Society on the 27th of October.

Calendar

A brief summary of the events and activities of Estonian folklorists from August to December 2011.